

դիցուց արդաճատութեանը դիմելով՝ ամօթ-
խած աղքատին արտասուքը կը սրբէր, մինչ-
դեռ թաղեցիներէն ոմանք թաշկինակ 'ի ձե-
ռին դրամ հաւաքելով՝ ի դոյզն ինչ սփռ-
փանս՝ աղքատաց կը բաժնէին, մինչդեռ վեր-
ջապէս իւրաքանչիւր որ ըստ կարի օգնակա-
նութեան ձեռն կը կարկառէր ընկերին, աս
դին Լէնին — Մահալէի(1) և Սէլամըզի(2)
ի աղաւկան խորհուրդները իրենց սենեկին
բարձերուն վրայ ի խոր քուն կը խորհային, և
կարծես թէ Լէնին խոնարհ ժողովուրդ-
դին ցրուած դրամը ժողովուրդ համար միայն
կ'արժենային . . .

Լենինը չ'էին մտածէր որ մինչդեռ իրենք
անդին անտարբերութեան քունը կը քնա-
նային, անդին քանիննէր մահուան քունը
կը քնանային . . . Լենինը չ'էին մտաբերէր
թէ կղերականաց անփոյթութեամբ քանի՜
քանի՜ աղքատներ առանց վերջին թողակի
միտմարութեան գերեզման կ'իջնէին, թէ քա-
նի՜ քանի՜ մեռելք առանց Լըրէցի ներկա-
յութեան կը թաղուէին, թէ քանի՜ քանի՜
օրհասական հիւանդներ առ ի չ'դոյե բժշկի
վերջապէս մահաբոյր աստին ի զոհ կը մատ-
նուէին . . .

Լենինը իրենց անդգայութեան քնոյն ե-
րազներովը զուարճանալով՝ չ'էին խորհէր եր-
բէք որ եթէ իրենք ալ գէթ մասամբ իւր
իրենց պարտականութիւնը կատարել փու-
թային, քանի՜ քանի՜ հիւանդներ մահուան
ճիւղանէն պիտի յափշտակուէին, քանի՜ քա-
նի՜ որբեր հայր պիտի ունենային, քանի՜ քա-
նի՜ այրիներ ամուսին պիտի ունենային, քա-
նի՜ քանի՜ աղքատներ չ'ըլտի ստիպուէին
ձեռքերին մուրալու բանալ . . .

Արուսն էր արդեօք այս իմաղական խոր-
հորդոց աղքատ ժողովուրդէն խնայած դրա-
մը ո՞չ ապաքէն դարձեալ նոյն աղքատ ժո-
ղովուրդինը, քանի՜ որ ան է տուողը :

Արևմտի ի նչ անիրաւութիւն որ ժողովուրդ-
դէն առնուն և ժողովուրդին զլանան : Ի՞նչ
անիրաւութիւն որ աղքատին տուածը աղքա-
տին չ'ի տրուի :

Եւ ի՞նչ հասարակութիւն, մինչդեռ դու
այսպէս լքուած էիր, մինչդեռ կղերք հիւղդ-
որք կոխելու չ'էր խոնարհէր, դու դարձեալ
կերթայիր զինքը կը գտնէիր և դրպանիդ
վերջին լուման անոր ձեռքը կուտայիր, յու-
սալով որ անոր փառքէն քու հիւանդդ
պիտի բժշկէր :

(1) Ճշմարտութիւնը յարգելու համար պէտք է
խոստովանիմք որ Լէնին — Մահալէի թաղական խոր-
հորդոց անդամներէն մէկը բացառութեամբ մը ան-
փոյթ չ'իդատնեցաւ երբեք իւր պարտականութիւ-
նը մարդկօրէն ի գործ դնելու մասին :

(2) Թերեւս Սէլամըզի թաղական խորհուրդը
հետայ մը Հայաստանու մեծագործութիւնէն հոգ-
նած քիչ մը հանգչիլ ուզած էր . բայց Ենին-
Մահալէի թաղական խորհուրդը ի՞նչ քանի՜ զաւա-
ռէր էր . արդեօք փոխանակ աղքատաց վրանե-
րուն զօտարանները կ'այցելէր :

Թերեւս մեր այս խօսքերը յիշեալ իմա-
ղական խորհորդոց և կղերականաց ոմանց դը-
ժուարամարս դան, տակայն թո՛ղ ներուի-
մեզ, քանզի իրենց անտարբերութիւնն ալ
աւելի դժուարամարս եկաւ մեզի . և ահա՜
մեք զմեզ հրապարակաւ պարտաւոր կը խոս-
տովանիմք զայնս յետս կիշելու, եթէ՜ գո՛նե
մէկ աղքատինամ գործերնին, հրատարա-
կեն :

. . . Իմաղական, յիշեալ իմաղական խոր-
հորդոց այս դատապարտելի անդգայութեա-
նը վրայ այսչափ մը խօսեցնուս յետոյ՝ իբրեւ
բարեկամ ճշմարտութեան չ'մք կրնար լը-
նութեամբ անցնիլ . մէկ քանի՜ դեղագործի
հազիւ հազ 40, 50 փարա ծախք ունեցող
ամենապարզ գեղի մը մինչև 40, 50 զուրուշ
պահանջելու անխղճութեանը և մէկ քանի՜
Հոգևածառի ալ իրենց սովորաբար 40 զու-
րուշի ծախած հոգւոյ գինը մինչև 5—600
զուրուշ բարձրացնելու անհնարին շահասի-
րութեանը վրայ, որոնք կարծես թէ աղ-
քատը ճմլելու կաշխատէին որպէս զի յիշեալ
խորհուրդներն ալ իրենց հանդիսատեսը լինէին :

Պակայն մարդս բարեբարութեան մը յար-
գը ևս առաւել կ'զգայ երբ նոյն ժամայն ու-
րիշէ մը չ'արիք կրէ :

Աստի Լուսկիւտարի հասարակութիւնն ալ
որ ասոնցմէ կրած անիրաւութեանցը հետ
կայսերական բարեխնամ կառավարութեանէն
այնչափ բարիք տեսաւ ի՞նչպէս կրնայ ան-
տարբեր մնալ և իւր շնորհակալաց արտա-
սուքը չը խառնել անոնց արտասուացը, որոնց
վրայ հաւաստարպէս անձրեւեց 'Լորին կայ-
սերական Սէհափառութեան բարեբարու-
թեանց ցօղը, ի՞նչպէս ջնջումը մարե-
մաղթութիւններ չը վերնծայէր առ բարձ-
եալն 'Լորա թանկագին կենաց երկարու-
թեանը համար, ի՞նչպէս գոհունակութեան
արցունքով չը թրջէր այն բարեկամ ձեռքը,
որ իւր մահացու վերջին սպեղանի մատոյց :

Արևմտի կեցցէ՜ մեր () գոտափառ Լեն-
նականը, կեցցեն նաեւ այն ընկերութիւննե-
րը և խորհուրդները, ոյք այս դժնդակ պա-
րագայիս մէջ չըղացան իրենց ձեռնտու-
թիւնը աղքատին :

Լուսկիւտար
28 () գոտոս 1865.

— Պէշիքթաշտաքի Հայկազեան ընկերու-
թիւն թարափընտան շիմտիյէ գատար զու-
հուրա կելմիշ օլան ասարը մերղուպէ վէ
միւթիտէ չօգ տէֆա կէօրիւմիւշ վէ հագ-
գընտա սէնալէր օգունմուշ տուր :

Պէշիքթաշտաքի ընկերութիւն միլլէթիմիլլէ պու-
տէֆա պիր խրտմէթ տահա իթմիշ տիր . շէյ-
լէ քի, եազը էօյրէնմէք էչին հէր չօճուգ
իչին էլլէմիլլէթիտէ պուլունան գեղեցի-
գըրութիւն նամ րիսալէտէն, վագաա միլլէ-
թիմիլլէ պիր գաչ տիրլիւսիւ վէ միւքէմ-

մէշ սուրէթտէսի տաթի պուլունմագաա խտի
խտէ, ֆիյաթճա ուճոճը օլմատըղընտաա,
բէք չօգ չօճուգլարըն մահրում գալմագաա
օլտուգլարը, մէղքիւր ընկերութիւննեւ նա-
զարը տիգգաթընը տալէթ իլլէտիկինտէն,
թապիթտիրմէյէ հիմմէթ իթմիշ, վէ պէ-
հէրինի իւլէր զուրուշա սաթմըրմոյա պաշշ
լամըշ տըր :

Պէշիքթաշտաքի րիսալէ հէր նէ գատար բէք
մուլթաասար իտէտէ, հէր չօճ էղըն օլ գա-
տարընը տալի թահսիթիթտիքտէ, բէք ալեա
եազը եազապիլէճէկիչ վէ պիր չօճուգըն
բէտէրի նէ գատար ֆուգարա օլտա, էինէ
իւլ զուրուշ վիլէպիլէճէկի աչիքեար տըր :

Հայկազեան ընկերութիւնն միլլէթիմիլլէ
տահա չօգ խրտմէթէր իտէճէկի էմէլի էղ-
լէպտէն տիր, լաքին, մէքթէպլէրիմիլլէն չօ-
ղունտա ճարտասանութիւն տէրսի վէրլիմէք
տէ օլտալ, վէ մուլթաասար վէ բէք գօլայ
պիր ճարտասանութիւնտա մալիք պուլունմա-
տըղմըղ էճիլտէն, նիլէ շալիլտանա, թէ-
հի եէրտէ, նիլէ սենէլէր զայպ իթտիրիլ-
մէքտէ օլտուգընտան, մուլթաթէրէն թապ
ու նէշըինէ հիմմէթ իլլէտիկի հրամաբանու-
թիւն կիպի, էինէ այնի միւլլէթիմիլլէ, եանի
տիրայէթ վէ լիյագաթըլլա ճիւլէյէմալիւմ
օլան Գարագաչեան էֆէնտինին թէէլիֆ-
բէրտէսի օլտագ, կիւլէք, վէ եալմըղ պիր
գաչ այ զարֆընտա տէրս ալմնապիլիւր պիր-
տէ Շարտասանութիւն թապ ու նէշըինէ
հիմմէթ իթմէսինի, ումուլլէ միլլէթիմիլլէ
չօճուգլարընը մէնֆաթը, վէ մէքթէպ-
լէրին շէրէֆի խաթըր իչին րէճա իտէրիլ :

— Պիր իքի հաթթաթան պէրու, Պէշիք-
թաշ Հայլարընտան պազըլարընը, թաղա-
կան խորհուրդուն էմիլինէ մուլթաթէթիտէ
րէք, զօր իլէ գերեզմանտուուն էօլիւ կէօմ-
մէք իսթէտիլլէրի, վէ պիր պիլիւր արպէ-
տա չըգարըպ, վէ պազըլար ուլլունտուլ լի-
սան վէ հարէքթէթտէ տալի պուլունտուգլա-
րընտան մահպէսէ իլգա օլունտուգլարը,
պէյն էլնաս սէյլէնմէքտէ օլտալ, վէ հաթթ-
թա զալէթալարտա պու մատտէ իւլլէրինէ
շիմտիյէ գատար պիր շէյ օգունմամասընը
սէպէպի, պիլտէն սիւալ օլունմագաա տըր :

Հիչ պիր զալէթայա պէյլէնմէյէն, վէ
նիլէ հաթթաթիլլէրի շէրէքստէն էվլէլ (ան-
լամալը հաթթալարճա վէ ալլարճա սօնրա)
վիլլէն Մասիսին րիայէթըլու միւլլէթիմիլլէ պիլ-
ղաթ Պէշիք — Թաշը օլտուգտան պաշգա,
թաղական խորհուրդուն տալի աղա պու-
լունտուգընտան, շու աղգային վէ տիգգա-
թէ շայան հաթթաթիլլէն նէշըինէ, պաշգա զա-
լէթալարտան զիյատէ քէնտիսի հիմմէթ իթ-
մէլլտի, չիւնքի, պիլլիմ կիպի, իլիթմէմիլլէ
օլմասը, վէ եալիստ իլիթմէթիմ տէյի պիր
վէսիլէ կէօմթէրէպիլմէսի իհթիմալտէն տէ-
յիլ խտի . հէր նէ հալ իտէ, Մասիս պէյլէ
շէյլէրտէ տայիմա իոնէթաթիւն սաղլայարադ

սիւ քիւմի իմեյէ ալըշմըլ օլտուղունտան , պու պապտէ տախի գորգազըղընը կախօտ պիր զազէթաճըյա լէքէյի աղիմ սայըլան պայաթճըղընը եիւզիւնէ վուրարագ , մուխ- թասար սուրէթտէ , վէ ալտըղըմըզ մալիւ- մաթանպարէն , շէօյլէքի եանըղըմըզ թաս- Տիճ իմեյէքիտէ քէնտույէ (Մասիսէ) պը- րագարագ , պիզ քէնտի պօրճուճուզու էտա իտէլիմ :

Հէօյլէքի , իսլամ վէ Բուճ գապիխ- թանլարը մաճէլէ իշինտէ օլուպ , վէ Հայ գապիխթանը իսէ , մաճալաթըն խարիճին- տէ գըրտա պուլունտուղու թագտիրտէ , պա- զը մերթէպէ գըլ ու գալ զուհուրինտէն սօն- րա , իսլամլար վէ Բուճլարըն եիւնէ էվէլէքի կիպի , քէնտի ճէնազէլէրինի գապիխթանլա- րընա տէֆն իմեյէլէրինէ միւսաաաէ օլունուր իսէտէ , Հայլարա միւսաաաէ օլունմայաճաղը թաղական խորհուրդ թարաֆընտան , պէս պէլի մըլթարլար մարիֆէթիյէ իսպէր վէ- րիլըր : Հայլար պէօյլէ պիր աճայիպ եասա- զըն սէպէպիւնի , թաղականլարտան րասթ կէ- թիրտիքէրինտէն պաղըսընա սիւալ իմաիքէ- րինտէ , միւսքիթ պիր ճէվապ ալամաթըլարըն- տան , պաշարլար քէնտի քէնտիլէրինէ մանեա- լար վիւրէքէ , մէզքիւր եասաղըն հիւքիւմէթէ պիր շէյ օլմայըպ , իլլա թաղական խորհուրդուն քէյֆինճէ պիր շէյ օլմասընա գարար վիւրմէյէ :

Հայլար իսլամլարըն վէ Բուճլարըն սէր- պէսթէ ճէնազէլէրինի կէսմաիքէրինի կէս- րիւպ , վէ քէնտիլէրին իսէ , պիր սաաթ մէ- սաֆէտէ գըրլարա կիթմէյէ մէճպուր պու- լունտուղլարըն կէօրտիքէ հիտտէթէնմէքտէ իքէն , պիրտէ գանդի միւտաճէնէճինի միւ- սաաաթսիյէ տիր պիլէմէյիլ , օլ կիւնէրտէ , տէյիլ գապիխթանէ , հաթթա պիննէֆս քի- լիսէ հալուսուսնա պիր չօճուգ ճէնազէսի տէֆն իտիլիկի իշիտիլըր վէ կէօրիւլըր :

Կէրէտէ հագգսըղըզ , օրատա նիզամ սըղըզ վէ իմաաթսըղըզ :

Օլ կիւնէրտէ պաշգա պիր ճէնաղէ զու- հուրինտէ , էհալի եա գապիխթանէ , վէ եօխ- սա , էմապինէ նազարէն քիլիսէյէ տէֆն իմեյէ իսթէր : Թաղական խորհուրդ իքիսի- նէ տախի պըրագմալ , էհալի սէպէպ սօրար , լաքին լայըզը ճէվապ ալամաթըլտան պաշգա , պաղը տէսթթ գաֆալըլարտան , օ սիլէն պիլ- ճէյիլէն էլ րէյիլէր . . . խօտպիւնըք ճէվա- պընը տախի ալըր : վէ թարաֆէյին զըտտիյէ թինտէն , ուլղունտուղուգ աթէշէրի հուսուլէ կէլըր , վէ նասըլ քի սէօյլէտիք , հիւքիւմէթ եէթիշըր , վէ սէքիզ օն քիշինին մաճպէսէ իլգասը իճապ իտէր :

Հէր ֆէնալըզ պիր սէպէպին մէյվէսիտիր , տիւմէք տիր քի , սէպէպիյէթ վիւրէն տախի ֆէնալըզ իճրա իտէն գատար , վէ պէլէքիտէ զիյատէ թէօհմէթի սայըլմալը տըր :

Պէշիքթաշ ֆէնալըզընա իլք սէպէպ Պատ- րիարքարաճտան , վէ իքինճի սէպէպ թաղա-

կան խորհուրդ թարաֆընտան վէրիլիշտիր . շէօյլէ քի , Օլթըր հաղըթի շահանէ , գօ- լէրանըն էն շիտտէթի կիւնէրինտէ Եըլթըղ նամ գասըր հիւմայունլարընտա պուլունտուգ- լարընտան , վէ Հայլար գապիխթանը իսէ , թա մէզքիւր քէօշիւն գարընսընտա քեային օլտուղունտան , էօյլէ կիւնէրտէ , պիթթապի կէօթիւրիւլէճէք օլան պիր չօգ մէվթալարըն էսէֆէնկիզ վէ տէհէթամիզ մէնզարէլէրինին օրատա վիճուտէ կէթիլիլմէսի միւնասէպէթ- թիլիլի նիյէթի մէրղուպէ վէ խայրիյէսիյէ , Օլապթիյէ նէզարէթի պէհիյէսի թարա- ֆընտան , մուվագգաթէն սրայա ճէնաղէ տէֆն իտիլմէսիւնին էլզէմիյէթի իթթար պուլ- լունմալ իսէտէ , Բաթրիքիւսնէ թարաֆըն- տան , էօյլէ պիր էհէմիյէթտէն պուլունտան մատտէ , կոնդակ գըլըզը գալէմէ ալընմարգ , Պէշիքթաշ քիլիսէսիւնտէ օգուլտուրուլաճագ- վէ լիսանէն տախի սէպէպի , պէյան իտիլէճէք եէրտէ , մէզքիւր գապիխթանէճէնաղէ տէֆն իտիլմէսիւնէ տայիր թաղականա պիր մէքթուպ եաղըլմըլ , վէ թաղական խոր- հուրդ տախի էմիլի պատիլէթ իլզըն պուլուն- մատըղընտան իսթիւն քէօյիւ պիր թէնպիճ իթթարիլ , վէ քիլիսէ հալուսուսնա կէօթիւ- լէն մէվթատէ իսթիւ կէլիլ , վէ էհալի պու- եասաղըն սէպէպին պիլմէսիքտէն պաշգա , պաղը մերթէպէ րիպէթիլիք տախի կէօր- միւլ , վէ շու ֆէնալըզլարըն զուհուրա կէ- լէրէք , Բաթրիքիւսնէ իլլա թաղական խոր- հուրդ թարաֆընտան թէտապիրի հասէնէճէ- տէ զուհուրա կէլիլ օլան գուսուրա , սէքիզ օն քիշի , ճէհալէթիւնտէն նաշի գուրպան կիթմիշտիր :

Պէշիքթաշ էհալիսի իլլա թաղական խորհուր- դու պէյինտէ պու կիւնէրտէ տաճա սայիր ճիհէթիլ տախի էսէրի պիւրուտէթ պուլուն- մագտէ իսէտէ , Սասիս հալեա Օլգարիա քէսիլմէքտէ տիր : ԿԱՐԱՊԱՅԻ Յ ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ՀԱՎԱՏԻՍԱԼԹԸ ԽԱՐԻՃԻՅԷ

Փօրթուգալ գըրալընըն մախտուլինէ , Պրանսա իմքերաթօրունուն վաֆթիլ կնքա- հայըր օլաճաղը , վէ թարաֆընտան , Իլլ- պօնտա մուգիմ Պրանսա սէֆիրինին վէքիլ գըլընաճաղը թաստիգ օլունմայա պաշլամըլ տըր :

— Հիլիլթա Վաթօլիգա նամ զազէթանըն վէրտիկի հիսապա նազարէն , Փափա մեմա- լիքինտէ ճէման 700,000 նուֆուս պուլուն- նուպ , վէճ6 միլիօն ֆրանգ գատար վարիտաթը օլտուղունտան , սէնէվի նուֆուս պաշընա 42 ֆրանգ վէրկի ալընտըղը անլաշըլմագտա տըր :

Հալ պու քի Իթալեա տէվէթի մեմալի- քինտէ 22 միլիօն նուֆուս պուլունուպ , վէ վարիտաթը իսէ 626 միլիօն ֆրանգ պուլուն- տուղունտան , նուֆուս պաշընա սէնէվի 28 ֆրանգ վէրկի ալընմագտա իտուկի ֆարգ օ- լունմալ տուր :

Պուլունտանտա գաթինազար , Փափա հիւ- քիւմէթի , պու սէնէքի մէսարիֆաթընա 6 միլիօն ֆրանգ տաճա դամմ իթմիլ օլտու- ղունտան , վէ պիթթապի էհալինին վէրկիսինճէ տախի պիր իլալէ վուգուի իճապ իթթիկին- տէն , Փափա հիւքիւմէթինտէ նուֆուս պա- շընա սէնէվի 49 ֆրանգ վէրկի տիւշէճէյի , վէ պու հիսապա կէօրէ Իթալեա տէվէթի էհալիսի վէրկիսինին իքի գաթը տիւմէք օլա- ճաղը կէօրիւլմէքտէ տիր :

Իթալեա տէվէթի , պիլիլէք տէվէթիլը- տէն պիրիսի օլուպ , միւնթաղամ վէ միւքթմէլ օրտուլար վէ տօնանմալար սազլամայա , վէ հինի իգթիզատէ մուհարէպէյէ հաղըր պուլունմայա մէճպուր պուլունմագտէ օլուպ , հայպու քի Փափա հիւքիւմէթի , եալընըլ տախիլի պիր իտարէ մէսարիֆաթընա մէճպուր պուլունտուղու հալտէ , տէվէթի միւշարիլէյ- հասան պիր գաթ զիյատէ մէսարիֆաթա տիւ- շար օլմասը շայանը իսթիլըրապտըր : ֆէգաթ , պուլունտէ սէպէպիտէ նամաթիւմ տէյիլ տիր : շէօյլէ քի , Իթալեա էհալիսի քէնտի տէվ- լէթինտէն հօշնուտ պուլունմագտէ օլուպ , հալ պու քի , Փափա հիւքիւմէթի էհալիսի շիմտիքի իտարէյէ ճէպըր վէ էօրթ թաճընա տա օլարագ իթաաթ իթթիլիլմէքտէ օլտու- ղունտան , թապիաթիյէ գարարընտան զի- յատէ ասկէր , զապիթան , ճասուլար , մաճ- պուսիտանէլէր , վէ սայիրէ վէ սայիրէ մէսա- րիֆաթընա մէճպուրիյէթ հասըլ օլմագտա տըր : վէ պունա տախի աշիքեար իթպաթ , Փափա հիւքիւմէթինին հիւ պիր տէվէթ իլլա մուհարէպէ իթմէյէ նիյէթի վէ գուտ- րէթի օլմատըղը հալտէ , եալընըլ քէնտի էհալիսինին չըգարաճաղը ֆէսատ վէ իթթի- լալ գօրգուսուսնա մէպի եիլիլմի պինտէն միւթէճալուզ ապէր սազլամագտա տըր , տի- մէք տիր քի , գարը , էրքէք , պիլիլէք վէ քիւշիք եանի պէշիքթէր մասամ տախի պէրապէր ալընտըղը հալտէ 30 նուֆուս պա- շընա պիր ասկէր պէքճի պուլունմագտա տըր , վէ պունտանտա աշիքեար իթպաթ օլունմագ- տա տըր քի , պիր մեմալիքտէ էհալի նէ գա- տար սէրպէսթ պըրագըլըր իսէ , օլ գատար ալ զապիթան իգթիզա իթմէքտէ , վէ հիւ- քիւմէթ րահաթ իլլէմէքտէ օլուպ , մուլթ- յիրի օլարագ , գանդի մեմալիքտէ էհալի սը- զըլարըլմագտէ իսէ , օլ գատար զիյատէ գա- պիթանէ միւթթաճ օլունուպ , վէ հիւքիւմէթա տէ րահաթընը զայպ իթմէքտէ տիր :

Ի օնտրանըն հալի պու սէօյլէտիլէրիլիլէ պիր տէլիլ աղիմ վէ գալի օլա ճայիլ տիր- զիրա , եալընըլ նէֆսի Ի օնտրատա , Փափա մեմալիքինտէ պուլունտան էհալինին տէօթ միսլինտէն զիյատէ էհալի պուլունտուղու թագտիրտէ , եալընըլ Բօմատա պուլունտան զապիթիյէտէն ալ զապիթիյէ վէ զապիթան իլլա իտարէ օլունմագտէ , վէ հէմաէ ասայիլի հալ Բօմատապինտէն եիւլէրէճէ տէրէճէ զի- յատէ պուլունմագտէ տիր :